

[itobiad], 2020, 9 (2): 1247/1262

**İşsiz Olan Kişilerin Kişilik, Yaşam Memnuniyeti ve Benlik Saygısı
Arasındaki İlişki**

The Relationship between Personality, Life Satisfaction and Self-
esteem of Unemployed People

Mustafa TEKKE

Dr. Öğr. Üyesi, Düzce Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
Asst. Prof., Düzce University, Psychological Counseling and Guidance
mustafatekke@gmail.com / Orcid ID: 0000-0003-0412-4353

Ayşe Gül UÇMAN

Araştırmacı, Düzce Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
Researcher, Duzce University, Psychological Counseling and Guidance
asgl.ucman@gmail.com / Orcid ID: 0000-0002-9163-3430

Ceyda SUVAY

Araştırmacı, Düzce Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
Researcher, Duzce University, Psychological Counseling and Guidance
ceyda0902@gmail.com / Orcid ID: 0000-0003-0357-4351

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Type : Araştırma Makalesi / Research Article
Geliş Tarihi / Received : 11.01.2020
Kabul Tarihi / Accepted : 15.06.2020
Yayın Tarihi / Published : 18.06.2020
Yayın Sezonu : Nisan-Mayıs-Haziran
Pub Date Season : April-May-June

Atıf/Cite as: TEKKE, M , UÇMAN, A , SUVAY, C . (2020). İşsiz Olan Kişilerin Kişilik, Yaşam Memnuniyeti ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişki. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi , 9 (2) , 1247-1262 . Retrieved from <http://www.itobiad.com/tr/issue/54141/673152>

İntihal /Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and confirmed to include no plagiarism. <http://www.itobiad.com/>

Copyright © Published by Mustafa YİĞİTOĞLU Since 2012 – Istanbul / Eyup, Turkey. All rights reserved.

İşsiz Olan Kişilerin Kişilik, Yaşam Memnuniyeti ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişki¹

Öz

İşsizliğin bireyde kalıcı ruhsal sorunlara yol açtığı görülmektedir. Bu araştırmada İŞ-KUR'a başvuran bireylerin kişilik, yaşam memnuniyeti ve benlik saygısı arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini Düzce ilinde bulunan İŞ-KUR'a iş başvurusu için gelen 120 (47 Kadın, 73 Erkek) bireyden oluşmaktadır. Yaş grupları arasındaki farklılıktan dolayı yaş grubu değişkeni kontrol altına alınmıştır. Bağımlı değişkenler arasındaki ilişki kısmi korelasyon analiz testi uygulanmıştır. Bu çalışmanın bulgularına göre yaşam memnuniyeti ile benlik saygısı arasında pozitif korelasyon bulunmaktadır. HEXACO kişilik özelliklerinin diğer değişkenler ile ilişkisinde Duygusalılık ve Dışa dönüklük en tutarlı özellik olarak görülmektedir. Dürüstlük-Alçakgönüllülük ve Uyumluluk sadece benlik saygısı ($r = .28$, $r = .35$) ile olumlu ilişkilidir, fakat yaşam memnuniyeti ile ilişkili değildir. Bulgular alan yazındaki diğer bulgularla beraber etraflıca tartışılmıştır.

Özet

Bireyler yaşamlarını sürdürebilmek veya kendilerini gerçekleştirebilmek için bir işte çalışma ihtiyacı duyarlar. Bir işe girip çalışma hem çeşitli kaygılardan kurtarmakta hem de bireyin faydalı olabileceği düşüncesini kazandırmaktadır. İşsizlik ise bireyi psikolojik yönden olumsuz etkilemekte ve ruhsal problemlere neden olabilmektedir. İşsiz olan bireyler üzerinde yapılan bazı araştırmaların sonucunda uzun süreli işsiz olan bireylerin kısa süreli işsiz olan bireylere kıyasla daha fazla ruhsal yönden negatif şekilde etkilendiği ortaya konmuştur. Bazı çalışmalarda da genç yaşlarda işsizliğin bireylerde depresyon ve umutsuzluğa yol açtığı tespit edilmiştir. Alan yazın incelendiğinde işsiz olan bireylerin benlik saygısı, yaşam memnuniyeti ve kişilik özellikleri ile ilgili ayrı ayrı çeşitli araştırmalar bulunmakta olup doğrudan benlik saygısı, yaşam memnuniyeti ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalar sınırlıdır. Bu sebepten, bu çalışmada işsiz olan bireylerin kişilik, yaşam memnuniyeti ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca alan yazında işsizlik ile kişilik ve bazı ruhsal durumlar arasındaki ilişkinin daha iyi anlaşılabilir olması için bu çalışmanın alan yazına önemli katkıda bulunması düşünülmektedir.

¹ Verilerin toplanması için Düzce Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü'nden 95245823-102.2 sayılı yazılı izin alınmıştır.

Bu araştırmanın verileri Düzce’de İŞKUR’a başvuruda bulunan herhangi bir işi olmadığı varsayılan 120 (43 Kadın, 77 Erkek) kişiye uygulanan anketler sonucunda toplanmıştır. İŞKUR’a gelen kişilere araştırmacılar tarafından hazırlanan Sosyo-demografik bilgi formu, Wasti, Lee, Ashton ve Somer (2008) tarafından Türkçe’ye uyarlanan HEXACO Kişilik Ölçeği, Rosenberg (1965) tarafından geliştirilen ve Çuhadaroğlu (1986) tarafından Türkçe’ye uyarlanan Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve Diener ve arkadaşları (1985) tarafından geliştirilen ve Akın ve Yalnız (2015) tarafından Türkçe geçerlilik ve güvenirlik çalışması yapılan Yaşam Memnuniyeti Ölçeği bulunan anketler, anket uygulayıcısı tarafından dağıtılmıştır. Katılımcılara çalışma hakkında bilgi verilerek gönüllülük esaslı anketler uygulanmıştır.

Araştırmada verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov testi ile incelenmiştir. Araştırmada verilerin analizinde gruplar arası varyans analizi testi iki yönlü olarak yapılmıştır. Tukey HSD Testi kullanılarak Post-Hoc karşılaştırması yapılmıştır. Benlik saygısı, yaşam memnuniyeti, Deneyime Açıklık, Sorumluluk, Uyumluluk, Dışa Dönüklük, Duygusallık ve Dürüstlük-Alçakgönüllülük değişkenleri arasındaki ilişkiyi incelemek için kısmi korelasyon, yaş bağımsız değişkenindeki puanları kontrol edilerek kullanılmıştır.

Araştırmaya katılan 120 kişinin eğitim düzeyi %72.1’i lisans öncesi eğitim ve %27.9’u lisans eğitimi mezunlarıdır. %41.9’u 16-25 yaş arasında, %52.3’ü 26-45 arası ve %5.9’u 45 yaş üstü grubundadırlar. Katılımcıların %59.4’ü 0-9 ay işsizlik süresi, %19.8’i 9 ay ve üstü işsizlik süresi ve %20.9’u halen çalışıyor olarak belirtmişlerdir. %75.6’sı aylık gelirinin 0-3000 TL arasında, %14’ü aylık gelirinin 3000 TL üzerinde olduğunu ve %10.5’i ise aylık gelirini belirtmemiştir.

Araştırma sonucunda katılımcıların, benlik saygısı ve yaşam memnuniyeti arasında pozitif bir korelasyon olduğu tespit edilmiştir ($r=.38$, $n=86$). HEXACO kişilik faktörleri arasından Deneyime Açıklık, benlik saygısı ($r=.08$) ve yaşam memnuniyeti ($r=.02$) ile ilişkili değildir. Duygusallık ve Dışa dönüklük ise benlik saygısı ve yaşam memnuniyeti ile pozitif korelasyon gösteren en tutarlı faktörlerdir. Dürüstlük-Alçakgönüllülük ve Uyumluluk sadece benlik saygısı ($r=.28$ ve $r=.35$) ile ilişkilidir, fakat yaşam memnuniyeti ile ilişkili değildir. Araştırma sonucunda 36-45 yaş arası yaşam memnuniyeti açısından en yüksek grup olarak bulunmuştur.

Bu çalışmaya katılan bireylerin işsizlik süresinin uzun olmaması ve küçük bir azınlığın çalışıyor olması yaşam memnuniyetlerini pozitif olarak yansıttığı düşünülebilir. Bu araştırma sonucunda, Deneyime Açıklık ile benlik saygısı ve yaşam memnuniyeti arasında ilişki bulunamamıştır. Dışa Dönüklük ve Duygusallık ile benlik saygısı ve yaşam memnuniyeti arasında olumlu etki olduğu tespit edilmiştir. Dürüstlük-Alçakgönüllülük ve Uyumluluk kişilik özellikleri ise benlik saygısı ile yaşam memnuniyeti arasında ilişki görünmemektedir.

Sonuç olarak, işsizlik bireyleri maddi yönden olduğu gibi ruhsal yönden de olumsuz etkilemektedir. İşsizlik bireylerde kalıcı ruhsal değişikliklere sebep olabilmektedir. Aynı zamanda bireyin öznel iyi oluş düzeyine, yaşam memnuniyeti ve benlik saygısına olumsuz etki yapmaktadır. Bunlarla beraber, bazı kişilik özellikleri işsizlik ile başa çıkmada rol oynar. Kişiliğin alt faktörleri olan Dışa dönüklük ve Uyumluluk iş arama konusunda etkisini göstermektedir. Önemli bir bulgu da diğer çalışma sonuçlarına benzer şekilde Sorumluluk yaşam memnuniyetiyle olumsuz ilişkili iken, Dışa dönüklük yaşam memnuniyeti ile olumlu ilişkilidir. Araştırmanın sınırlılıkları açısından İŞKUR'a başvuruda bulunan bireyler üzerinde uygulanmış olması bu kuruma başvurmayan birçok bireyin bulunabilmesinden dolayı bu çalışmayı sınırlı kılmaktadır. Bu bakımdan, farklı bölgelerden toplanacak veriler çalışmanın genellenebilirlik düzeyini artıracaktır. Aynı zamanda, bir sonraki çalışmada farklı bölgelerden aynı kuruma başvuran bireyler üzerinde çalışma yapılması çalışmanın geçerliliği ve güvenilirliğini artıracığı umulur.

Anahtar kelimeler: Kişilik, İşsizlik, Benlik Saygısı, Yaşam Memnuniyeti, HEXACO

The Relationship between Personality, Life Satisfaction and Self-esteem of Unemployed People

Abstract

It is seen that unemployment results in permanent mental problems for individual. In this study, the relationship between personality, life satisfaction and self-esteem of individuals who applied to İŞ-KUR was examined. The sample of the study consisted of 120 individuals (47 females, 73 males) who came to İŞ-KUR in Düzce for job application. Due to the difference between the age groups, the variable of age group was taken under control. Partial correlation analysis test was used to investigate the relationship between dependent variables. According to the findings of this study, there is a positive correlation between life satisfaction and self-esteem. Emotionality and Extraversion are seen as the most consistent traits in the relationship of HEXACO personality traits with other variables. Honesty and Agreement are only positively related to self-esteem ($r = .28$, $r = .35$), but not to life satisfaction. The findings were discussed in detail in the literature.

Summary

Individuals feel the need to work in a job to sustain their lives or to realize themselves. Working in a place helps individuals to save them various

anxieties and make them feel useful. Unemployment, on the other hand, affects people psychologically and can cause mental problems. As a result of some findings on unemployed individuals, it has been revealed that individuals who are long-term unemployed are more negatively affected than those who are short-term unemployed in terms of mental health. In some studies, it appeared that unemployment at young age caused depression and hopelessness relatively. When the literature is reviewed, the studies examining the relationship between self-esteem, life satisfaction and personality traits are respectively limited. For this reason, this study aims to examine the relationship between the unemployed individuals' personality, life satisfaction and self esteem. In addition, this study is aimed to significantly contribute to the literature in figuring out the relationship between personality and mental health among unemployed people..

The data of this research were collected from the surveys applied to 120 participants (43 female, 77 male) who were deemed to have no job. The socio-demographic information form prepared by the researchers for the participants visiting to İŞKUR in Düzce, HEXACO Personality Scale, adapted to Turkish by Wasti, Lee, Ashton and Somer (2008), Self-esteem Scale developed by Rosenberg (1965) and adapted to Turkish by Cuhadaroglu (1986). The Life Satisfaction Scale, which were developed by Diener and colleagues (1985), adapted by Akın and Yalnız (2015) to Turkish by evaluating the validity and reliability. Participants voluntarily involved this research by giving information about the study.

In the study, the normal distribution was examined with Kolmogorov-Smirnov test and the variance analysis between the groups was done in two ways. Post-hoc comparisons were completed by using Tukey HSD Test. Partial correlation was used to examine the relationship between self-esteem, life satisfaction and HEXACO personality factors such as Openness to Experience, Conscientiousness, Agreeableness, Extraversion, Emotionality and Honesty-Humility by controlling for the age variable.

The level of education of 120 participants in the study is 72.1% pre-graduate education and 27.9% graduate education. 41.9% of participants are between the ages of 16-25, 52.3 % of them are between the ages of 26-45 and 5.9 % of them are over the ages of 45. In terms of unemployment period, 59.4% are 0-9 months, 19.8% are 9 months and above and 20.9 % are still working. Regarding with monthly income, 75.6% are between 0-3000TL, 14% are over 3000TL and 10.5 % are not specified.

As a result of the research, it was found that there was a positive correlation between self-esteem and life satisfaction ($r=.38$). Among HEXACO

personality factors, Openness to Experience is not related to self-esteem ($r=.08$) and life satisfaction ($r=.02$). Emotionality and Extraversion are the most consistent factors that positively correlate with self-esteem and life satisfaction. Honesty-Humility and Agreeableness are associated only with self-esteem ($r=.28$ and $r=.35$), but not life satisfaction. In addition to this, it was found to be the highest group of the ages of 36-45 in terms of life satisfaction.

It can be implied that, in general, participants' short-term unemployment period and actively a small group of working participants in this study positively reflects their life satisfaction. Furthermore, no relation was found between Openness to Experience and self-esteem and life satisfaction. It has appeared positive correlation between Extraversion and Emotionality and self-esteem and life satisfaction. Honesty-Humility and Agreeableness personality traits do not show a relationship between self-esteem and life satisfaction.

Unemployment has conclusively caused permanent mental changes in individuals. It also has a negative impact on the individuals's subjective well-being, life satisfaction and self-esteem. However, some personality traits play a role in dealing with unemployment. More particularly, Extraversion and Agreeableness, which are the sub-factors of personality, show their effect on job search. An important finding is that Conscientiousness is negatively associated with life satisfaction, similar to other study results, while Extraversion is positively associated with life satisfaction. In terms of the limitations of the study, the fact that it was applied on individuals applying to İŞKUR makes this study limited because there are many individuals who do not apply to this center. In this regard, data collected from different regions will increase the generalizability level of the study. At the same time, it is hoped that working on individuals who apply to the same center from different regions in the next study will increase the validity and reliability of the study.

Keywords: Personality, Unemployment, Self-esteem, Life Satisfaction, HEXACO

Giriş

İşsizlik, evrensel sorun olarak görülmektedir (Uyar Bozdağlıoğlu, 2008; Güney, 2010). Yüksel (2005)'e göre bireylerin işsiz kaldıktan sonra çevre ve aile davranışının negatifleştiği ve toplumsal baskı altında oldukları tespit edilmiştir. İşsizlik boyunca yaşanan problemler ve imkansızlıklar, bireyin yaşamında ruhsal kalıcı izler bırakabilmektedir (Ayas, 2016; Kümbül Güler, 2005). Örneğin, işsiz kalmanın süresiyle, kişilerin işsiz kalmaktan dolayı ruhsal olarak etkilenme düzeyi arasında doğru orantı bulunmaktadır (Kurt, 2006). Bunların dışında, bireyin işini kaybetme kaygısı, bireyde ruhsal soruna neden olabilmektedir (Göktaş ve İşçi, 2010). Örneğin, depresyon, intihar düşüncesi ve umutsuzluk bunların başında gelmektedir. Bu ruhsal problemlere ek olarak işsizliğin bireyin kişiliğini, yaşam memnuniyetini ve benlik saygısını olumsuz yönde etkileyebileceği öngürülür. Hatta üçer yıl ara ile hem ön hem son test şeklinde işsizler üzerinde yapılan çalışmaya göre uzun süre iş arayan bireylerin daha sonra iş bulsa bile eski yaşam memnuniyeti düzeyine ulaşamadıkları görülmüştür (Hahn, Specht, Gottschling & Spinath, 2015). Benzer şekilde, yetişkinler üzerinde yapılan çalışmada uzun süreli işsizlik durumunun kısa süreli işsizlik süresine kıyaslandığında ruh sağlığını daha fazla negatif yönde etkilediği anlaşılmıştır (Dzuka ve Dalbert, 2002).

İşsiz kalmanın bireyde kalıcı ruhsal problemlere neden olabileceği gibi bireyin benlik algısında da olumsuz etkileri olabilmektedir. Kabul edilir ki kendisini kıymetli hisseden ve hayattaki problemlerle mücadele edebileceğine inanan birey, olumlu benlik algısına sahiptir (Taşgıt, 2012; Tekke, 2019). Karataş (1994) yaptığı çalışmada herhangi bir işi olmayan gençlerin benlik saygısının, bir işte çalışan gençlerin benlik saygısından daha az olduğunu tespit etmiştir. Fakat aynı çalışmada, işi olmayan gençlerin benlik saygısının ailenin ekonomik durumundan etkilendiği görülmüştür ve ailenin ekonomik durumu iyileştikçe gencin benlik saygısının da arttığı bulunmuştur (Özkan, 1994). Başka çalışmalarda, işsizliğin genç yaşlarda umutsuzluk ve depresyon (Cengiz, 2018) kaynağı iken ilerleyen yaşlarda özellikle 35-64 yaş arasındaki erkekler için intihara götüren önemli sebeplerden biri olduğu tespit edilmiştir (Kuroki, 2010). Karataş (1994) işi olmayan gençlerin intihar düşüncesi, benlik saygısını negatif yönde etkilediği ortaya koymuştur. İşli olan bireylerin benlik saygısı ile ilgili yapılan başka bir çalışmada ise işe giden gençlerin benlik saygısının orta seviyede olduğu görülmüştür (Sala Pazı ve diğerleri, 2009). Bu bakımdan, iş yerinin, bireyin sosyalleşmesine, özgüvenin ve iletişim becerisinin gelişmesine yardımcı olduğu ve bunun da bireyin benlik algısını olumlu yönde etkilediği düşünülebilir.

Bireylerin herhangi bir işte çalışıp çalışmamaları, yaşam memnuniyetlerini de etkilemektedir. Yaşam memnuniyeti, kişinin hayat niteliğini tamamıyla değerlendirmesi ve sonrasında vardığı olumluluk derecesidir (Diener, Oishi

ve Lucas, 2003). Diğer bir ifadeyle, bireyin hayat niteliğine öznel bir paha biçmesidir (Abdel-Khalek ve Tekke, 2019; Kahyaoğlu, 2008). Yaşam memnuniyeti, öznel refahın zihinsel kısmını gösterir (Korkmaz, Gemir, Yücel ve Gürkan, 2015). Yıldız ve Baytemir (2016) yaptıkları araştırma sonucunda, yaşam memnuniyeti ile benlik saygısı arasında doğrudan bir ilişki olduğunu tespit etmişlerdir. İş doyumu ve yaşam memnuniyeti arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan diğer bir çalışmada ise iş doyumunun, yaşam memnuniyetinin bir sebebi olduğu ortaya çıkmıştır (Kırcı Cevik ve Korkmaz, 2014).

Bununla beraber, işsizliğin bireyin üzerindeki etkilerinde bireysel farklılıklar söz konusu olabilir. Daha çok doğuştan kazanıldığına inanılan kişilik özellikleri bireyin iş aramada duygularını yönlendirme anlamında önemli bir etken olarak gösterilebilir (Uysal ve Pohlmeier, 2011). Örneğin, Sorumluluk, iş bulma ihtimalini olumlu etki ederken; Nörötiklik, olumsuz etki etmektedir. Uysal ve Pohlmeier (2011) çalışmasına göre, Deneyime Açıklık kişiliğine sahip iş arayan kadınların daha kolay iş bulunduğu sonucuna ulaşmıştır. Uzun periyodlu çalışmalar (e.g. Costa ve McCrae, 1998; Mohanty, 2008) gösteriyor ki kişilik özellikleri iş arama davranışında belirleyici rol oynayabilmektedir. Bu kişilik özelliklerinden Dışadönüklük ve Uyumluluğun bir etkisi görünmezken, diğer kişilik özelliklerinin etkisi olduğu görülmektedir. Bu bakımdan, kişilik özellikleri sadece işsizlik süresinde belirleyici rol oynamıyor, aynı zamanda mevcut işe devam etmede biçimlendirici rolü vardır. Buna dair "kişilik özellikleri de bireysel işsizlik süresini azaltmak ve iş istikrarını artırmak için nicel olarak önemli faktörlerdir" (Uysal ve Pohlmeier, 2011, s.988) ifadesi bunu açıkça vurgulamaktadır. Bu durumda, bazı kişilik özellikleri, işsizlik durumunda bireyin olumsuzluklarla baş edebilmesinde önemli olmaktadır (Günel, 2010). Aynı zamanda, işsizlik süresinin uzunluğuna bağlı olarak yaşam memnuniyeti değişkenlik gösterirken, bazı kişilik özellikleri bu durumu kısmen olumlu etki yapabilmektedir. Hahn ve arkadaşlarının (2015) bulgusuna göre, Dışadönüklük kişiliği, iş arayanların yaşam memnuniyetine olumlu etki ederken; Sorumluluk kişiliği negatif etki yapabilmektedir. İş aramaya yönelik gerekli yükümlülükleri yapma noktasında ise Sorumluluk kişilik özelliği iş bulmada iki kat derece pozitif etki ettiği sonucuna ulaşmıştır (Egan ve diğerleri, 2017).

Yapılan literatür taraması sonucunda kişiliğin çalışanlar üzerinde çalışmalar yeterince mevcutken (ör., Yelboğa, 2006), işsizlik ile ilgili çalışmaların sınırlı olması dikkat çekmektedir. İşsizliğin, kişiyi maddi yönden etkilediği gibi ruhsal yönden de etkilediği düşünülmektedir. Bundan dolayı, işsiz olan bireylerin kişilik, yaşam memnuniyeti ve benlik saygısı arasındaki ilişki bu çalışmada irdelenmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca alan yazında işsizlik ile kişilik ve bazı ruhsal durumlar arasındaki ilişkinin daha iyi anlaşılabilir olması için bu çalışmanın alan yazına önemli katkıda bulunması düşünülmektedir.

Yöntem

Bu araştırmanın verileri Düzce’de İŞKUR’a başvuruda bulunan, herhangi bir işi olmadığı varsayılan 120 (43 Kadın, 77 Erkek) kişiye uygulanan anketlerle elde edilmiştir. Sosyo-demografik bilgi formu, HEXACO Kişilik Ölçeği, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve Yaşam Memnuniyeti Ölçeği bulunan anketler İŞKUR’a gelen kişilere dağıtılarak anket uygulayıcısı tarafından toplanmıştır. Her katılımcıya araştırma hakkında bilgi verilmiş, onay alınmış olup gönüllü olarak araştırmaya katılım sağlanmıştır.

Sosyo-demografik bilgi formu: Araştırmacılar tarafından geliştirilen İŞKUR’a gelen kişilere yönelik yaş, cinsiyet, eğitim durumu, işsiz kalma süresi ve hane gelir düzeyi olmak üzere beş sorudan oluşmaktadır. Araştırmaya katılan bireylerin, %72,1’i lisans öncesi eğitim ve %27,9’u lisans eğitimi mezunlarıdır; %41,9’u 16-25 yaş arası ve %52,3’ü 26-45 yaş arası ve %5,9’ü 45 yaş üstü yaş grubundadırlar; %59,4’ü 0-9 ay işsizlik süresi, %19,8’i 9 ay ve üstü işsizlik süresi ve %20,9’u halen çalışıyor olarak belirtmişlerdir; %75,6’sı aylık geliri 0-3000TL arası, %14’ü aylık geliri 3 bin TL üzeri ve %10,5’i ise aylık gelirini belirtmemişlerdir.

HEXACO Kişilik Ölçeği: Wasti, Lee, Ashton ve Somer (2008) tarafından Türkçe’ye uyarlanan HEXACO Kişilik Ölçeği kullanılmıştır. Toplam 60 maddeden oluşan HEXACO Kişilik Ölçeği 5’li likert tipi (1=Kesinlikle katılmıyorum, 5=Kesinlikle katılıyorum) olarak derecelendirilmektedir. Ölçek, H: Dürüstlük-Alçakgönüllülük, E: Duyarlılık, X: Dışadönüklük, A: Uyumluluk, C: Sorumluluk ve O: Deneyime Açıklık olmak üzere altı faktörden oluşmaktadır. Bu altı faktörün, her biride dört alt faktörden oluşmaktadır. Bu ölçeğin Cronbach Alpha değeri .81’dir.

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği: Rosenberg (1965) tarafından geliştirilen Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği 63 maddeden oluşmakta olup 12 alt faktörden oluşmaktadır. Ölçeğin Türkçeye uyarlama çalışması Çuhadaroğlu (1986) tarafından yapılmıştır. Araştırmada ise kendilik kavramının sürekliliği ve benlik saygısı olarak adlandırılan üçüncü faktör kullanılmaktadır. Bu üçüncü faktör toplam 10 maddeden oluşmaktadır. Bu ölçek 5’li likert tipi (1= Kesinlikle katılmıyorum, 5= Kesinlikle katılıyorum) olarak derecelendirilmektedir. Cronbach Alpha değeri .84’dir.

Yaşam Memnuniyeti Ölçeği: Diener ve arkadaşları (1985) tarafından geliştirilen ve Akın ve Yalnız (2015) tarafından Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılan beş maddeli Yaşam Memnuniyeti Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan Yaşam Memnuniyeti Ölçeği tek boyutlu olup 5’li likert tipi (1= Kesinlikle katılmıyorum, 5= Kesinlikle katılıyorum) olarak derecelendirilmektedir. Bu ölçeğin Cronbach Alpha değeri .62 olarak bulunmuştur.

Mevcut Çalışma

Öncelikle birinci olarak yaşam memnuniyeti ve benlik saygısının cinsiyet, gelir düzeyi, işsizlik, eğitim düzeyi ve yaş üzerindeki etkisini test etmek

istenilmiştir. İkinci olarak, benlik saygısı ile kişilik faktörünün yaşam memnuniyeti arasındaki ilişki analiz edilmiştir. Üçüncüsü, kişilik alt faktörleri, benlik saygısı ve yaşam memnuniyeti arasındaki korelasyon derecesi test edilmiştir.

Araştırma Bulguları

Bu çalışma için toplanan verinin yeterliliği konusunda Tabachnick ve Fidell (2007) kullanmak istediğiniz bağımsız değişkenlerin sayısını dikkate alarak, örneklem büyüklüğü gereksinimlerinin hesaplanması için bir formül verir: $N > 50 + 8m$ (burada m = bağımsız değişken sayısı). Bununla birlikte Stevens (1996) “sosyal bilimler araştırması için, güvenilir bir denklem için öngörülen değişken başına yaklaşık 15 katılımcıya ihtiyaç duyulması” (s. 72) gerektiğini önermektedir. Bu çalışmada ise odaklanılan beş bağımsız değişken olduğundan, yeterli sayıda katılımcı ihtiyacını karşılamaktadır.

Tablo 1 Yaş ve Cinsiyet arasındaki ANOVA Testi

	M	F	Sig.	Partial Eta Squared
Düzeltilmiş Model	25,951	2,226	,034	,188
Intercept	4007,882	343,771	,000	,817
Cinsiyet	1,853	,159	,691	,002
Yaş	45,391	3,893	,006	,168
Cinsiyet * Yaş	4,817	,413	,744	,016

$p < .05$

Yaşam Memnuniyeti Ölçeği ile ölçüldüğü üzere cinsiyetin yaş, gelir ve çalışma süresi üzerindeki etkilerini ve yaşam memnuniyeti düzeyleri üzerindeki etkisini araştırmak için gruplar arası varyans analizi (ANOVA) iki yönlü olarak yapılmıştır. Diğer bağımsız değişkenlerle değil, sadece yaş açısından anlamlı fark bulunmuştur (bkz. Tablo 1). Katılımcılar yaşlarına göre dört gruba ayrıldı (Grup 1: 16-25 yaş; Grup 2: 26-35 yaş; Grup 3: 36-45 yaş; Grup 4: 46-55). Cinsiyet ve yaş grubu arasındaki etkileşim etkisi istatistiksel olarak anlamlı değildir, $F(2, 226) = .413$, $p = .74$. Yaş için istatistiksel olarak anlamlı bir ana etki vardır, $F(2, 226) = 3.893$, $p = .006$; ek olarak, etki büyüklüğü (partial eta squared = .168). Tukey HSD testi kullanılarak yapılan post-hoc karşılaştırmalar 36-45 yaş grubundaki ($M = 15,17$, $SD = .95$) ortalama puanın 16-25 yaş grubu ($M = 12,49$, $SD = .57$), 26-35 yaş grubu ($M = 11,53$, $SD = .950$) ve 46-55 yaş grubundan ($M = 9,16$, $SD = 1,97$) anlamlı olarak farklı olduğunu göstermiştir.

İşsiz Olan Kişilerin Kişilik, Yaşam Memnuniyeti ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişki

Tablo 2 Kişilik Özellikleri, Yaşam Memnuniyeti ve Benlik Saygısı arasındaki Kısmi Korelasyon

	Benlik Saygısı	Yaşam Memnuniyeti	Deneyim Açıklık	Sorumluluk	Uyumluluk	Dışa Dönüklük	Duygusallık	Dürüstlük-Alçakgönüllülük
Benlik Saygısı	1,000							
Yaşam Memnuniyeti	,308**	1,000						
Deneyim Açıklık	,086	,029	1,000					
Sorumluluk	,228*	-,028	,435**	1,000				
Uyumluluk	,353**	,053	,436**	,384**	1,000			
Dışa Dönüklük	,352**	,190*	,514**	,466**	,465**	1,000		
Duygusallık	,343**	,151*	,327**	,501**	,439**	,459**	1,000	
Dürüstlük-Alçakgönüllülük	,280*	,012	,210*	,353**	,311**	,299*	,466**	1,000

*p < .05; **p < .01.

“İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi”
“Journal of the Human and Social Sciences Researches”
[itobiad / 2147-1185]

Cilt/Volume: 9,
Sayı/Issue: 2,
2020

Benlik saygısı, yaşam memnuniyeti, Deneyime açıklık, Sorumluluk, Uyumluluk, Dışa dönüklük, Duygusalılık ve Dürüstlük-Alçakgönüllülük değişkenleri arasındaki ilişkiyi araştırmak için kısmi korelasyon, yaş bağımsız değişkenindeki puanları kontrol edilerek kullanılmıştır. Normallik, doğrusallık ve eş varyanslık konusunda varsayımların ihlal edilmemesi için ön analizler yapıldı. Tablo 2’de gösterildiği üzere benlik saygısı ve yaşam memnuniyeti arasında pozitif bir korelasyon vardır, $r = .38$, $n = 86$. HEXACO kişilik faktörleri arasında deneyime açıklık, benlik saygısı ($r = .08$) ve yaşam memnuniyeti ($r = .02$) ile ilişkili değildir. Duygusalılık ve Dışa dönüklük, ruh sağlığı değerleri olan benlik saygısı ve yaşam memnuniyeti ile pozitif korelasyon gösteren en tutarlı faktörlerdir. Dürüstlük-Alçakgönüllülük ve Uyumluluk sadece benlik saygısı ($r = .28$ ve $r = .35$) ile ilişkilidir, fakat yaşam memnuniyeti ile ilişkili değildir.

Tartışma ve Sonuç

İŞKUR’a başvuruda bulunan katılımcılar üzerinde yapılan bu çalışma öncelikle bireylerin benlik saygısı, yaşam memnuniyeti ve kişilik özellikleri ve bunların arasındaki ilişkiyi değerlendirmek istemektedir. İŞKUR’a başvuran bireylerin potansiyel işsiz veya iş arayan birey olarak kabul edilmektedir. Öncelikle katılımcılar arası yaş gruplarında anlamlı fark bulunması, yapılan kısmi korelasyon analizinde yaş grubu değişkenin kontrol edilmesinin yerinde olduğunu göstermektedir. Kullanılan kısmi korelasyon analiz bulgularıyla alan yazın çalışmalarına hem benzer hem de farklı ve genişletilmiş bulgulara rastlanmıştır. Birinci olarak araştırma bulgularında vurgulandığı üzere benlik saygısı ile yaşam memnuniyeti arasında pozitif bir ilişki saptanmıştır.

Bu şekilde, bu çalışmada işsiz bireylerin benlik saygısı yükseldikçe yaşam memnuniyetinin artması gözlenmiştir (Taşgit, 2012). Muhtemelen katılımcıların büyük çoğunluğunun işsizlik süresi 9 ay ile sınırlı olması ve hatta küçük bir azınlığın ise halen çalışıyor olması benlik saygısı ile yaşam memnuniyeti arasındaki ilişki hem pozitif hem de anlamlı sonucunu ortaya çıkarmıştır. Alabaş (2007)’in ifadesine göre “eğitim seviyesi arttığında uzun süre işsiz kalma oranının düşmesi beklenmektedir” (s.125) ve aynı şekilde “25- 34 yaş grubundakiler hem sayısal olarak hem de toplam işsizler içinde uzun süre kuruma kayıtlı kalma riski açısından en dezavantajlı yaş grubudur” (s.124). Bu çalışmada, eğitim seviyesine göre farklılık görünmese bile yaş grubu açısından anlamlı fark bulunmuştur. Özellikle 36-45 yaş arası yaşam memnuniyeti açısından en yüksek olanıdır. Bu bulguların aksine, Cengiz (2018) bu yaş grubunu ruh sağlığı açısından en riskli grup olarak belirtmiştir. Benzer şekilde, Hahn ve arkadaşları (2015) üç yıl ara ile işsiz

kalanların veya Luhmann ve arkadaşları (2012) işsiz kalmadan önce başlayıp işsiz kaldığı yıl içinde yani uzun süre işsiz kalmanın ruhsal sağlığı açısından problemlili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu çalışmaya katılan bireylerin işsizlik süresinin uzun olmaması ve küçük bir azınlığın çalışıyor olması yaşam memnuniyetlerini pozitif olarak yansıttığı düşünülebilir.

Alan yazın araştırma bulgularına benzer şekilde; örneğin Sorumluluk iş bulma şansını artırmaktadır (Uysal ve Pohlmeier, 2011), Dışa dönüklük ile yaşam memnuniyeti arasında pozitif ilişki (Hahn ve diğerleri, 2015) göstermektedir. Farklı olarak benlik saygısı ile yaşam memnuniyeti arasında negatifi bir ilişki (Hahn ve diğerleri, 2015) olduğu görülmüştür. Ayrıca, Deneyime Açıklık ile benlik saygısı ve yaşam memnuniyeti arasında ilişki bulunamamıştır. Dışa dönüklük ve Duygusallık ile benlik saygısı ve yaşam memnuniyeti arasında olumlu etki vardır. Bu bakımdan, işsiz kalan bireyler içerisinde Duygusallık ve Dışa Dönüklük olanların ruhsal sorunlarla başa çıkma düzeyleri, diğer kişilik özelliklerine nazaran daha yüksek olduğu öngörülebilir. Öteki taraftan, Dürüstlük-Alçakgönüllülük ve Uyumluluk kişilik özellikleri ise benlik saygısı ile yaşam memnuniyeti arasında ilişki görünmemektedir. Buna dair çalışan bireyler için normal kabul edilmezken işsiz bireyler için normal görülebilir.

İşsizlik bireylerde ruhsal olarak kalıcı izli değişikliklere sebep olabilmektedir ve aynı zamanda bireyin öznel iyi oluş düzeyine, yaşam memnuniyeti ve benlik saygısına olumsuz etki yapmaktadır. Bunlarla beraber, bazı kişilik özellikleri işsizlik ile başa çıkmada veya bu süreci yaşarken farklı tecrübe etmede rol oynar. Yapılan çalışmalar ışığında Sorumluluk ve Deneyim Açıklık iş bulma ihtimalini artırdığı yönündedir, yani bu kişilerin iş arayışlarını organizeli ve düzenli bir şekilde devam ettirdikleri anlaşılmaktadır (Uysal ve Pohlmeier, 2011). Bunun yanında, Dışa dönüklük ve Uyumluluk iş arama konusunda etkisini göstermektedir. Önemli bir bulgu da diğer çalışma sonuçlarına benzer şekilde Sorumluluk yaşam memnuniyetiyle olumsuz ilişkili iken, Dışa dönüklük yaşam memnuniyetine olumlu yöndedir.

Araştırmanın sınırlılıkları açısından İŞKUR'a başvuruda bulunan bireyler üzerinde uygulanmış olması bu kuruma başvurmayan bir çok bireyin bulunabilmesinden dolayı bu çalışmayı sınırlı kılmaktadır. Bu bakımdan, farklı bölgelerden toplanacak veriler çalışmanın genellenebilirlik düzeyini artıracaktır. Aynı zamanda, bir sonraki çalışmada farklı bölgelerden aynı kuruma başvuran bireyler üzerinde çalışma yapılması çalışmanın geçerliliği ve güvenilirliğini artıracığı umulur.

Kaynakça

- Abdel-Khalek, A. M., & Tekke, M. (2019). The association between religiosity, well-being, and mental health among college students from Malaysia. *Revista Mexicana de Psicología*, 36(1), 5–16.
- Akın, A. ve Yalnız, A. (2015). Yaşam memnuniyeti ölçeği (YMÖ) Türkçe formu: geçerlilik ve güvenirlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(54), 95-102. doi: 10.17755/esosder.68461.
- Alabaş, A. (2007). *Uzun Süreli İşsizler ve Uzun Süreli İşsizliği Azaltmada İşkur'un Önemi*, (Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi), Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Ayas, S. (2016). İşsizlik ve eğitim seviyesinin intihar üzerindeki etkisi: TÜİK verileri üzerine ampirik bir çalışma. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 14(28), 101-119.
- Cengiz, A. (2018). *Üniversite mezunu işsiz bireylerde benlik saygısı, psikolojik dayanıklılık, umutsuzluk ve intihar bilişleri arasındaki ilişkiler*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yakın Doğu Üniversitesi, Lefkoşa.
- Cuhadaroglu, F., (1986). *Adolesanlarda benlik saygısı*. (Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1988). Personality in adulthood: A six-year longitudinal study of self-reports and spouse ratings on the neo personality inventory. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54, 853-863.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49, 71–75.
- Diener, E., Oishi, S., & Lucas, R. E. (2003). Personality, culture, and subjective wellbeing: Emotional and cognitive evaluations of life. *Annual Review of Psychology*, 54, 403–425.
- Dzuka, J., & Dalbert, C. (2002). Mental health and personality of Slovak unemployed adolescents: The impact of belief in a just world. *Journal of Applied Social Psychology*, 32(4), 732–757. doi.org/10.1111/j.1559-1816.2002.tb00240.x
- Egan, M., Daly, M., Delaney, L., Boyce, C. J., & Wood, A. M. (2017). Adolescent conscientiousness predicts lower lifetime unemployment. *Journal of Applied Psychology*, 102(4), 700–709. doi.org/10.1037/apl0000167
- Göktaş, A. ve İşçi, Ö. (2010). Türkiye’de işsizlik oranının temel bileşenli regresyon analizi ile belirlenmesi. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 10(20), 279-294.

- Günel, Ö.D. (2010). İşletmelerde yıldırma olgusu ve yıldırma mağdurlarının kişilik özelliklerine ilişkin bir araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(3), 37-65.
- Güney, A. (2010). Türkiye’de geliştirilmiş işsizlik oranları. *Çalışma ve Toplum Dergisi*, 1, 239-252.
- Hahn, E., Specht, J., Gottschling, J., & Spinath, F. M. (2015). Coping with unemployment: The impact of unemployment duration and personality on trajectories of life satisfaction. *European Journal of Personality*, 29(6), 635–646. doi.org/10.1002/per.2034
- Kahyaoğlu, O. (2008). *Yaşam memnuniyeti ve yaşam memnuniyetini etkileyen değişkenler ile ekonometrik uygulama: Türkiye örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Karataş, K. (1994). *Genç işsizliği: Ekonomik, toplumsal ve ruhsal sonuçları* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kırcı Çevik, N. ve Korkmaz, O. (2014). Türkiye’de yaşam doyumu ve iş doyumu arasındaki ilişkinin iki değişkenli sıralı probit model analizi. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(1), 126-145.
- Korkmaz, M., Germir, H. N., Yücel, A. S. ve Gürkan, A. (2015). Yaşam memnuniyeti üzerinde etkili olan sosyo-demografik bileşenler üzerine bir analiz. *Uluslararası Hakemli Psikiyatri ve Psikoloji Araştırmaları Dergisi*, doi: 10.17360/UHPPD.2015310996.
- Kuroki, M. (2010). Suicide and local unemployment in Japan: evidence from municipal level suicide rates and age-specific suicide rates. *Journal of Socio-Economics*, 39(6), 683–691.
- Kurt, Ş. (2006). İşsizliğin psiko-sosyal sonuçları ve Türkiye üzerine muhtemel etkileri. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 51, 357-379.
- Kümbül Güler, B. (2005). İşsizlik ve yarattığı psiko-sosyal sorunların öğrenilmiş çaresizlik bağlamında incelenmesi. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, 55(1), 373-394.
- Luhmann, M., Hofmann, W., Eid, M., & Lucas, R. E. (2012). Subjective well-being and adaptation to life events: A meta-analysis on differences between cognitive and affective well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 102(3), 592–615. doi:10.1037/a0025948.
- Mohanty, M. S. (2009). Effects of positive attitude on earnings: Evidence from the us longitudinal data. *Journal of Socio-Economics*, 38, 357–371.
- Özkan, İ. (1994). Benlik saygısını etkileyen etkenler. *Düşünen Adam Dergisi*, 7 (3), 4-9.
- Sala Razi, G., Kuzu, A., Yıldız, A. N., Ocakçı, A. F. ve Çamkuşu, B. (2009). Çalışan gençlerde benlik saygısı, iletişim becerileri ve stresle baş etme. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 8(1), 17-26.
- Stevens, J. (1996). *Applied multivariate statistics for the social sciences* (3rd edn). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics*. Boston, MA: Allyn and Bacon.

- Taşgıt, M. S. (2012). *Üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ve karar verme düzeylerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi, Karaman.
- Tekke, M. (2019). The Highest Levels of Maslow's Hierarchical Needs: Self-actualization and Self-transcendence. *Journal of Qualitative Research in Education*, 7(4), 1-9. doi.org/10.14689/issn.2148-2624.17c.4s.17m
- Uyar Bozdağlıoğlu, E. Y. (2008). Türkiye'de işsizliğin özellikleri ve işsizlikle mücadele politikaları. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 45-65.
- Uysal, S. D., & Pohlmeier, W. (2011). Unemployment duration and personality. *Journal of Economic Psychology*, 32(6), 980-992. doi.org/10.1016/j.joep.2011.03.008
- Yelboğa, A. (2006). Kişilik özellikleri ve iş performansı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *'İş, Güç' Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 2(8), 196-211.
- Yıldız, M. A. ve Baytemir, K. (2016). Evli bireylerde evlilik doyumu ile yaşam doyumu arasındaki ilişkide benlik saygısının aracılığı. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 67-80.
- Yüksel, İ. (2005). İşsizlik olgusunun psikolojik boyutu: görgül bir araştırma. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 60(3), 255-274.
- Wasti, A. , Lee, K. , Ashton, M. C. ve Somer, O. (2008). Altı Türk kişilik faktörü ve HEXACO kişilik yapısı modeli. *Kültürlerarası Psikoloji Dergisi*, 39 (6), 665-684.

